

IULIA MĂRGĂRIT
(București)

UNITATEA LIMBII ROMÂNE (NOI ARGUMENTE)

1. Unitatea limbii române¹ constituie o chestiune cunoscută și recunoscută, în general, de către specialiști. Intervenția de față reia problema din perspectiva graiurilor românești din afara României. Cercetarea acestora după 1989 și culegerea de material dialectal au relevat, între altele, faptul că graiurile² românești de dincolo de frontiere reprezintă, pe de o parte, prelungiri ale ramificațiilor teritoriale interne (TD – Bulg., CLXIV) și că, pe de altă parte, ele prezintă elemente inedite, în diverse domenii ale limbii, pentru a căror analiză se impune raportarea la graiurile din țară. Explicarea unor „cazuri” pe baza altora este posibilă, pentru că ambele categorii de fapte reperate, interne sau externe, constituie expresii ale acelorași tendințe manifestate în unități teritoriale aparținând unui ansamblu lingvistic comun: limba română.

Faptele asupra cărora ne-am oprit fac parte, în totalitate, din domeniul de formare a cuvintelor. Materialele de bază avute în vedere sunt volumele de texte dialectale: TD – Munt. I–III, TD – Bas., TD – Ung., TD – Bulg., unele glosare și dicționare dialectale: Gl. Dobr., Gl. Munt., DGS.

¹ S. Pușcariu, *Limba română*, I, București, 1940, p. 232; E. Petrovici, *Unitatea dialectală a limbii române*, în SCL, XV, 1964, nr. 4, p. 431–443; republicat în idem, *Studii de dialeologie și toponimie*, București, 1970, p. 90–103; R. Todoran, *Différenciations de l'élément latin en daco-roumain*, în *Variations linguistiques dans l'espace: dialectologie et onomastique. Actes du XVIIème Congrès international de linguistique et philologie romanes (Aix-en-Provence, 29 août–3 septembre 1983)*, vol. VI, 1986, p. 446.

² Datorită condițiilor de evoluție în medii alogene, pe teritoriul altor state, comunitățile românești nu beneficiază de școli, presă, televiziune, radio, în limba maternă, motive pentru care idiomul lor a rămas la nivel de grai, cu excepția Basarabiei.

Ordinea de prezentare a faptelor este aceea a depistării lor.

2. În graiurile muntenești au fost înregistrate câteva formații verbale inedite de tipul *îndescăleca*, *îndeschide*, *îndezbrăca* (vezi Gl. Munt., DGS, s.v.). Analiza unităților enumerate relevă calitatea acestora de derivate supraprefixate cu *în-*, ale unor creații verbale moștenite din latină cu prefixul corespunzător *dis-*: **discaballicare*, *discludere*, **disbracare*³, în relație antonimică cu derivate create pe baza lui *in-* > *în-*, de asemenea moștenite: *încăleca*, < *incaballicare*, *închide* < *includere*, *îmbrăca* < **imbracare*. Motivația supraprefixării nefiind evidentă, le-am considerat, pentru început, suspecte. Abia reperarea altor formații verbale similare în comunitățile românești de dincolo de Tisa: *îndescuia* (TD – Bas., *Glosar*), ne-a determinat să punem faptele pe seama unei tendințe proprii exprimării populare de a uniformiza și regulariza, sub aspectul formantului, verbele din cuplurile antonimice construite pe baza opoziției derivativelor: *îndescăleca* – *încăleca*; *îndeschide* – *închide*; *îndezbrăca* – *îmbrăca*. Modul de realizare al acestora constă într-o modificare strict formală, rolul particulei derivate reducându-se la un augment, al cărei aport semantic rămâne nul. Faptul se poate constata prin compararea perechilor prefixate și supraprefixate corespunzătoare (cf. *ușă îndescuiată* față de *ușă descuiată* – TD – Bas.).

3. Prefixul *des-*⁴ ne-a atras atenția în anumite derivate, mai întâi, în materialul dialectal cules de la românii din Bulgaria:

Noi pe românește mormiņi [zicem cimitirului], *da bulgarii-i zic grobiște*. *Acușa acolo sunt îngrădite* [mormintele]. *Erea dezgrădite*, *erea asta*, *da acușa le-a-ngrădit ... E! asta bun, ama să nu te duci acolo!* (TD – Bulg., p. 269).

Opoziția stadiilor prezent–trecut, respectiv *îngrădite* – *dezgrădite*, are la bază relația afirmativ (pozitiv)–negativ, ultima valoare, de

³ Etimologiile au fost preluate din DEX. Alte discuții privind originea respectivei verbe, moștenite sau create pe terenul limbi române, au rămas în afara interesului de moment.

⁴ Moștenit din latină (*dis-*), prefixul a dezvoltat pe terenul limbii române varianta *dez-* (cf. FCLR, 16). Este motivul pentru care, pe parcursul articolului, sunt citate ambele forme.

altfel, inedită, revenindu-i formației cu *des-*. Suprapunerea valorică *des-/ne-*, de asemenea, ni s-a părut suspectă, în absența unei motivații convenabile, evidente la prima cercetare.

Ceva mai târziu, am identificat aceeași situație în graiurile din Bucovina, în producțiile folclorice locale:

Am o puică frumușică, / Și-o căsuță mititică, / Cu rogoz verde-nvelită, / Cu tindața dezlipită (Niculiță-Voronca, *Datini*, II, p. 23).

Atributul *dezlipită* definește o acțiune neefectuată pentru încăperea de acces în casa țărănească, și nu una de degradare, în dezacord cu tonalitatea și atmosfera lirică a catrenului. Prin urmare, valoric, prefixul *des-* exprimă și aici negația, *lipită – nelipită*, și nu reversibilitatea, *lipită – dezlipită*⁵. Cu aceeași încărcătură negativă, prefixul se întâlnește într-o zonă învecinată, Oaș:

Cui i-e urâtă lumea, / Puie-și gard pă lângă ea, / Și-o-ngrădească cât o vrea! / Că mie nu mi-i urâtă / Și-oi ținea-o dezgrădită (Candrea, *Oaș*, p. 33).

Și în acest caz, cuplul antonimic *îngrădi – dezgrădi* relevă negarea (aici, a barierelor sociale figurative). Semantismul negativ, imprimat de formant, se probează și prin asocierea contextuală a acestuia cu verbul *ține*, semnificând „menține, păstra”, cu referire la o stare relațională firească între oameni „fără gard, fără bariere”. Aceeași valoare este confirmată într-un text cules din zona învecinată, Maramureș: *Pruncuțu fără părinți / Ca și pomii dezgrădiți* (Bud, P.P., p. 23). Cele două realități invocate în distih devin comparabile prin trăsătura lor negativă comună, absența protecției, pe de o parte a scutului parental, pe de altă parte, a gardului, ca accesoriu creat prin grija omului. Și în acest caz, cuplul antonimic are la bază negarea și nu reversibilitatea. Aceeași opoziție o regăsim într-un text din Țara Oltului: *Pe mort îl duc dezvelit* [la progade] (Conv. lit., XVII, p. 352), ceea ce înseamnă că, în cadrul ritualului funerar, respectiv,

⁵ De fapt, prefixul *dez-* este compatibil exclusiv cu semantismul „a uni, a împreuna două obiecte” al verbului *lipi*. Pentru a exprima opoziția în raport cu sensul „a întinde netezind cu palmele un strat de lut pe podeaua sau pereții caselor (țărănești)”, de regulă, se folosește prefixul *ne-* pe lângă participiul corespunzător: *lipit – nelipit*.

partea terminală, sicriul este *neînchis*, adică *deschis*, cuplul *învelit – dezvelit*, exprimând stările *învelit – neînvelit*. Inovația, căci despre asta pare a fi vorba, apare și în graiurile din Muntenia, după cum rezultă din Jipescu, *Opincaru*, p. 70:

Să lucrăm în țară pieili, lâna, părul de ghite ... haine gata, rochiile, cretințe, fote ... căciuli, pălării de păruri și de păslă, haine îmblănite și dezblănite, numai de lână, de piele.

Sintagma *haine îmblănite și dezblănite* constă dintr-un cuplu antonimic construit pe baza opoziției pozitiv-negativ, respectiv, *haine cu blană* față de *haine fără blană*, valoarea de reversibilitate, de bază, a formantului fiind exclusă, prin incompatibilitate cu mesajul textului care militează pentru dezvoltarea unei producții proprii de mărfuri, desigur noi.

3.1. Toate exemplele extrase din surse interne corespund, temporal, sfârșitului de secol al XIX-lea și începutului celui de al XX-lea, cazul extern din graiurile românești vorbite în Bulgaria fiind cel mai recent. Pentru situația din țară, există atestări care premerg acestuia, provenind din Oltenia. Astfel, în NALR – Olt., II, h. 191, chest. 655 [„Cum îi zici la ridicătura de pământ care se face de-a lungul pereților casei, adăpostită de streășină și care nu este îngrădită?”], pentru răspunsul așteptat *prispă*, în pct. 985, s-a răspuns prin sintagma neechivocă *prispă dezgrădită*. De fapt, informatorul s-a raportat la calificativul din întrebare (*nu este îngrădită*), atunci când a oferit derivatul cu *des-*, al cărui semantism nu mai necesită comentarii. Că lucrurile stau întocmai o dovedește răspunsul, la aceeași chestiune, din punctul învecinat 981, în care termenul așteptat este urmat de completarea previzibilă: *prispă, dar e neînchisă*.

3.2. Textele ilustrative selectate aparțin ultimelor două secole, motiv pentru care suprapunerea valorică *des-/ne-* am fi putut-o considera o inovație relativ recentă. Identificarea ei în *Pravila lui Vasile Lupu* (1634–1653):

Dă nu se va nevoi [stăpînul] să lucreadze toate lucrurile la vreama lor ... [via] de o va lăsa dezgrădită, acesta să-și piardză munca și să nu ia nemică din roada viei)

demonstrează că modificarea sensului semnalat, în cazul unora dintre derivatele cu *des-*, a avut loc demult, în limba veche. În aceste condiții, atestările reperate în zone diferite din țară și din afara țării, absolut întâmplător, reprezintă manifestări ale aceleiași tendințe.

În consecință, dezvoltarea unei noi valori negative, ca atribut al unor acțiuni neefectuate, constituie, fără îndoială, un fapt de inovație, însă, cu mult mai vechi. Conturarea acesteia a fost posibilă datorită valorilor apropiate exprimate de cele două prefixe, *des-* și *ne-*, dar situate în timpi diferiți, prin raportare la bază: *neîngrădit* „fără gard”, etapă anterioară în raport cu *îngrădit*, față de care *dezgrădit* exprimă o stare posterioară. Excluzând coordonata timpului, stadiile *neîngrădit* și *dezgrădit* devin sinonime prin semantismul comun exprimat în rezultat: „fără gard”. În acest mod, se explică extensiunea de sens a formantului *des-*, care dobândește capacitatea de a exprima negația, în afară de reversibilitatea unei acțiuni, ca valoare fundamentală a acestuia. Se poate presupune că starea de confuzie și echivalare *dezgrădit* = *neîngrădit*, *dezlipit* = *nelipit*, *dezvelit* = *neînvelit*, *dezblănit* = *neîmblănit* s-a produs în comunicarea orală, vorbitorii preferând derivatele cu *des-* pentru un plus de expresivitate. Cât privește expansiunea derivativului *des-* la nivelul limbii standard sau al graiurilor, este suficient să amintim derivate „abuzive” de tipul *desprimăvara* „a veni primăvara”, *descotorosi* = *cotorosi* „a îndepărta, a exclude pe cineva”, *deschilini* = *chilini* (refl.) „a (se) despărți” (Mărgărit, ISE, p. 73).

4. Pentru noțiunea „pom fructifer” lexicul dialectal cunoaște mai multe modalități de exprimare. În graiurile din Ungaria au fost atestate compusele sinonime *pom de corobețe*, ~ *de legume*, ~ *de roadă* (TD – Ung., *Glosar*), create pe baza semantismului comun al elementelor determinante „fructe”. În zona simetric opusă, Transnistria, pentru aceeași realitate, s-au înregistrat formații similare: *pom de mere*, *copac de piersic* (TD – Bas., *Glosar*). În ambele regiuni, compusele urmează modelul din limba veche *lemn de fag*, ~ *de brad* pentru a denumi esențele corespunzătoare: *fag*, *brad*. În plus, în Transnistria, ca, de altfel, și în Basarabia, s-au creat, în același scop, derivate cu *-ar*, selectat pentru valoarea sa colectivă: *merar*, *nucar*, *perjar*

„pom purtător de *mere, nuci, perje*”, de la baze nume de fructe (Hristea 1968, p. 66–86). Rațiunea acestor derivate se explică prin intenția vorbitorilor de a realiza o anumită distincție în denumirile respective: *măr* „pom virtual cu mere” față de *merar* „pom cu rod, pe rod, cu mere”. Important de semnalat este faptul că derivatele de acest tip sunt atestate în Oltenia: *vișinar* (NALR – Olt. III, pl. 81, pct. 974, 975, 978) și în Muntenia – Teleorman, ca arie limitrofă (ALRR – Munt. și Dobr. III, h. 364, pct. 791, 800, 805, 807, 808, 829, 834); *caisar* (*Ibidem*, h. 357, pct. 781, 805, 807, 808, 829); *cireșar* (*ibidem*, h. 362, pct. 800, 803), chiar și arborii fiind „atrași” în sistem. În Bucovina, Niculița-Voronca, *Datini*, II, 239 a consemnat *călinar* „călin cu ... căline”, în momentul povestirii, în opoziție față de *călin*, iar în Muntenia, *tecar* „salcâm care face teci” (DGS, s.v.) constituie o particularitate „prelungită” pe celălalt mal al Dunării, fiind înregistrată în comunitățile românești din Bulgaria. De altfel, particularitatea semnalată datează demult în arii dispartate. Este suficient să menționăm *frăgar*, derivat specific graiurilor ardelenesti ca denumire pentru „dud” (vezi DA, s.v.).

5. Materialele dialectale culese în țară și completate cu cele din afara țării demonstrează că uneori inovația se află în interior, iar motivația în exterior și invers. În Gl. Dobr. figurează derivatul *mălăier* „negustor ambulant de pește”. Explicația termenului s-ar putea face prin deducere, considerând decisive perspectiva și oferta cumpărătorilor în achiziționarea produsului, pe baza schimbului în natură practicat cândva. Raționamentul este confirmat de textele culese de la românii din Bulgaria.

Tita [= tata] să ducea aicea la Dunăre și pescărea. Să ducea dimineața scotea sculile, lua peștele, vinea, să ducea îl vindea, lua fum ban. Dacă nu putea să-l vînză pã bani ... vinea colea-n maidan și zbiera „pește pã málai, pește pã málai”. Să ducea nevestele cu găvanele cu făină, ș-umplea sacu cu făină și ne-a arânit și pã noi din asta (TD – Bulg., p. 78).

6. Prezentarea elementelor inovatoare de până aici a arătat că identificarea acestora s-a făcut în zone situate, simetric, la mari distanțe: Maramureș – Muntenia, Ungaria – Transnistria, asimetric,

Transnistria – Oltenia, Muntenia. S-au ivit și situații când în depistarea unui astfel de fapt au fost antrenate spații largi ale românității, într-o anumită continuitate. Înregistrarea unui pronume de politețe inedit în graiurile românești din Bulgaria constituie un astfel de fapt. În localitatea Slivovik, replica din formula de salut furnizată de o informatoare ne-a atras atenția:

[Cum îți răspunde când zici bună ziua?]
 — *Mulțumesc sâmitale!*
 [Cum?]
 — *Mulțumesc simitale!*
 [Mai repetă o dată!] [...]
 — *Bună seara!*
Mulțumesc sâmitale! (TD – Bulg., p. 275)

Forma pronominală potențială, *sâmitale* și variantele le-am corelat cu un fapt similar, întâlnit în graiurile românești insulare de la est de Bug din Ucraina, reprezentând două localități distincte. Și în cazul acestora este vorba tot de formule de salut, în a căror replică figurează un element de intruziune suspect:

— *Bună ziua!*
 — *Samo dumitale* (Bairak, reg. Donețk)
 — *Bună ziua!*
 — *Sami dumneavoastră!* (Troițkoe, reg. Lugansk).

Samo, sami, sâmitale (sâmitale) prezintă similitudini formale prin secvența comună *sam*⁶. Ipoteza la care ne-am oprit vizează formule de salut uzuale altădată în comunitățile sătești, în a căror replică figura constant o formă verbală: *mulțumesc* sau *mulțămesc*, în funcție de zonă, frecvență și în graiurile cercetate:

— *Bună ziua, bărbate!*
Mulțămim, nevastă (Nestorescu, *Români timoceni*, p. 61/99).

⁶ Am încercat, inițial, o raportare la rus. ucr. *sam* „singur”, cu pluralul *sami* sau la cuvântul bulgar *samo* „numai”, datorită similitudinii formale cu termenul inițial din replica salutului românesc. Pe parcurs, am renunțat, în absența unei motivații convingătoare.

Aceeași structură apare în variante corupte, din punctul de vedere al ambelor componente, în diferite provincii „de limbă română”, urmând o virtuală cale din Bulgaria, începând cu Muntenia, consemnată în *addenda* la HEM, vol. III, col. XXI, s.v. *ajteziua*:

Marița, o săteancă, se duse la vecina sa, Ioana, și, găcind-o la pânză îi zise, după obicei, „ajteziua”, surată Ioană! Ioana răspunse „Țum tale!”, surată Mariță! (Trifulescu, Lumina pentru toți, 1886, p. 415).

Continuând cu Moldova:

- *Bună ziua, moșule!*
- **Țami dumitale**, flăcăule! (Pamfile, *Dușmani*, p. 9)
- *Bună calea!*
- **Mulțumesc mnitale!** (Șez., VI, 88)
- *Bună noapte!*
- **Țam mitale!** Cine ești?
- *Sânt miez de noapte!*” (M. Eminescu, *Poezii*, 1967, p. 71).

Basarabia:

- *Bună sara, Ileană!*
- Tămă dumitale**, Palahie (Ștefănuță, *Nistrul*, p. 207)

și Transnistria:

- Când s-o dat revoluția, bolșevicii o trimăs delegați la Dumnădzău.
S-o dus ii și spun:*
- *Bună dzâua, tovarăș Dumnedzău!*
 - Dumnedzău li-o mânțănit:*
 - **Țam návoastră!**
 - li i-o spus*
 - *Am vinit s-ti rugăm ...*
 - *Eu sânt om bătrân, da duce-v-ăți la Hristos!*
 - Ș-anti ii s-o dus la Hristos și dzâc:*
 - *Bună dzâua, tovarăș Hristos!*
 - Da el li-o răspuns:*
 - **Țam!** (Smochină 1939, 47).

Dintre variantele citate, corupte în grade diferite la nivelul ambilor termeni ai sintagmei, verb, pronume, s-a aglutinat aceea în care

componentele, prin simplificare, deveniseră compatibile. Aceasta se pare că a fost *țam mitale*, care prin fuziune a devenit, în versiunea primordială **țammitale*. Ulterior, prin comutarea $t > s$, fenomen frecvent la nivel dialectal (cf. *soclu > țoclu* – vezi Gl. Munt.; DGS, s.v.), se creează *sămitale*, *sâmitale*. Pentru început, compusul constituia replica din formula de salut, reunind, prin concentrare, fostele componente: verbul și pronumele. Când nu a mai fost înțeleasă, i s-a adăugat, tautologic, verbul, ca în structura primară, *sâmitale*, fiind perceput exclusiv ca pronume. Inovația a avut loc la minoritarii români din mediul slav, întrucât tocmai acest mediu a creat premisele inovației. Deoarece limbile de origine slavă nu dispun de pronume de politețe, pronumele personal cumulând și această valoare, categoria respectivă din graiurile românești a fost uzurpată. Substitutul ei, reactualizat, a rezultat prin revitalizarea compusului creat în urma fuziunii varianțelor erodate verb + pronume. Procesul se explică din necesitatea pronumelui de politețe la vorbitorii care aveau conștiința acestuia⁷ și care, momentan, îl pierduseră, din motivele expuse. Presupunem că faptele s-au petrecut întocmai, deoarece același proces, până la un punct, declanșat în graiurile din Bucovina, nu s-a finalizat. Compusele aglutinate *țămăzilorvoastre*, *țămăzzimitali*⁸ (Șez. III, 91) au rămas în acest stadiu, după toate probabilitățile. Conturarea unui nou pronume de politețe nu a avut loc pentru simplul motiv că nu era nevoie.

7. Comentariul faptelor semnalate la etnicii români din medii alogene, cu sprijinul unor elemente identice din palierul dialectal intern, a urmărit să sublinieze, încă o dată, din perspectiva exterioară a mi-

⁷ În Ucraina, poposirea armatei române în localitățile citate, în campania efectuată în timpul ultimului război mondial, a determinat cooperarea localnicilor cu ostașii. Consecința, în plan lingvistic, a fost „reciclarea” minoritarilor români în domeniul limbii materne. În acest mod, ne explicăm „resuscitarea” pronumelui de politețe, dispărut chiar în aceleași așezări, la categoriile de vârstă mai tinere.

⁸ Fiecare dintre unitățile menționate reproduce secvența primordială corespunzătoare: *(măn)țămăsc dum(n)ilorvoastre*, respectiv, *(măn)țămăsc dimitale (dimitale)*, în stadii intermediare de redimensionare a lungimii excesive a acestora. Probabil, diversele variante au cunoscut modificări fonetice succesive: **țămăsdilorvoastre*, *țămăsdimitali*. Asimilarea consonantică, în etape, $[s] - [d] > [z] - [d]$; $[z] - [d] > [z] - [z]$, stă la baza formulelor citate: *țămăzilorvoastre*, *țămăzzimitali*.

norităţii către majoritate, unitatea limbii române. Manifestarea aproape simultană şi paralelă a aceluiaşi tendinţe, deopotrivă în planul românităţii interne şi externe, pledează pentru recunoaşterea particularităţii menţionate. La rândul lor, şi faptele comentate se explică prin aceeaşi trăsătură a limbii române, ilustrată, de această dată, cu argumente din comunităţile româneşti, situate în afara graniţelor statale.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

- ALRR – Munt. şi Dobr. = *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Muntenia şi Dobrogea*, de Teofil Teaha, Mihai Conţiu, Ion Ionică, Paul Lăzărescu, Bogdan Marinescu, Valeriu Rusu, Nicolae Saramandu, Magdalena Vulpe, Bucureşti, I–II, 1996; III, 2001; de Teofil Teaha (coord.), Ion Ionică, Bogdan Marinescu, Nicolae Saramandu, Magdalena Vulpe, IV, 2004; de Teofil Teaha (coord.), Bogdan Marinescu, Nicolae Saramandu, V, 2007.
- Bud, P. P. = Tit Bud, *Poezii populare din Maramureş*, adunate de..., Bucureşti, 1908.
- Candrea, Oaş = I.-A. Candrea, *Graiul din Ţara Oaşului*, Bucureşti, Atelierele Socec, 1907.
- Conv. lit. = „Convorbiri literare”, Iaşi, apoi Bucureşti. Anul I (1867-1868) şi urm.
- DGS, I–III = *Dicţionarul graiurilor dacoromâne sudice*, volumul I, Literele A–C; volumul II, Literele D–O; volumul III, Literele M–Z, de Ion Ionică, Maria Marin, Anca Marinescu, Iulia Mărgărit, Teofil Teaha, coordonator Maria Marin, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2009, 2010, 2011.
- FCLR = *Formarea cuvintelor în limba română din secolele al XVI-lea–al XVIII-lea*, coordonator Magdalena Popescu-Marin. Colectivul de elaborare: Eugenia Contraş, Cristina Gherman, Finuţa Asan, Rodica Ocheşeanu, Magdalena Popescu-Marin, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2007.
- Gl. Dobr. = *Glosar Dobrogea* de Paul Lăzărescu şi Nicolae Saramandu, în *Texte dialectale şi glosar. Dobrogea*, de Paul Lăzărescu, Victorela Neagoe, Ruxandra Pană, Nicolae Saramandu, Bucureşti, Institutul de Cercetări Folclorice şi Dialectologice, 1987.
- Gl. Munt. = *Glosar dialectal. Muntenia*, de Maria Marin, Iulia Mărgărit. Bucureşti, 1999.
- HEM = Bogdan Petriceicu-Haşdeu, *Etymologicum Magnum Romaniae. Dicţionarul limbei istorice şi poporane a românilor*, tom. I–III, Bucureşti, 1877–1893. Ediţie îngrijită şi studiu introductiv de Grigore Brâncuş, 1972, 1974, 1976.
- Hristea 1968 = Th. Hristea, *Probleme de etimologie. Studii, articole, note*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică.

- Jipescu, *Opincaru* = Gligore M. Jipescu, *Opincaru, cum este și cum trebuie să fie săteanu*. Scriere în limba țaranului muntean, București, 1881.
- Mărgărit, ISE = Iulia Mărgărit, *Ipozeze și sugestii etimologice. Note și articole*, București, Editura Academiei Române, 2005 („Etymologica” 18).
- NALR – Olt. = *Noul Atlas Lingvistic pe Regiuni. Oltenia*. Vol. I–V, întocmit sub conducerea lui Boris Cazacu, de Teofil Teaha, Ion Ionică și Valeriu Rusu, București, Editura Academiei, 1967–1984.
- Nestorescu, *Românii timoceni* = Virgil Nestorescu, *Românii timoceni din Bulgaria. Valea Timokului*, 1996. / *Românii timoceni din Bulgaria. Grai, folclor, etnografie*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1996.
- Niculiță-Voronca, *Datini* = Elena Niculiță-Voronca, *Datinile și credințele poporului român, adunate și așezate în ordine mitologică*. Ediție îngrijită și introducere de Iordan Datcu, București, Editura „Saeculum I.O.”, 1998.
- Pamfile, *Dușmani* = Tudor Pamfile, *Mitologie românească, I. Dușmani și prieteni ai omului*, București, Librăria Socec & Comp., 1916.
- Smochină, 1939 = *Din literatura populară a românilor de peste Nistru*, Arh. Folk., V, 57.
- Șez. = „Șezătoarea”, revistă pentru literatură și tradiții populare, Fălticeni, I, 1892 și urm.
- Ștefănuță, *Nistrul* = P. V. Ștefănuță, *Cercetări folclorice pe Valea Nistrului de Jos*, în Arh. Folk., IV, 1937, p. 131–229.
- TD – Bas. = Maria Marin, Iulia Mărgărit, Victorela Neagoe, Vasile Pavel, *Graiuri românești din Basarabia, Transnistria, nordul Bucovinei și nordul Maramureșului. Texte dialectale și glosar*, București, Institutul de Fonetice și Dialectologie „Al. Rosetti”, 2000.
- TD – Bulg. = *Graiuri dacoromâne din nordul Bulgariei. Texte dialectale și glosar*, de Victorela Neagoe și Iulia Mărgărit, București, Editura Academiei Române, 2006.
- TDM, I–III = *Texte dialectale. Muntenia*, sub conducerea lui Boris Cazacu. Vol. I, de Galina Ghiculete, Paul Lăzărescu, Maria Marin, Bogdan Marinescu, Ruxandra Pană, Magdalena Vulpe, București, 1973; vol. II, de Paul Lăzărescu, Maria Marin, Bogdan Marinescu, Victorela Neagoe, Ruxandra Pană, Magdalena Vulpe, București, 1975; vol. III, de Costin Bratu, Galina Ghiculete, Maria Marin, Bogdan Marinescu, Victorela Neagoe, Ruxandra Pană, Marilena Tiugan, Magdalena Vulpe, București, Editura Academiei, 1987.
- TD – Ung. = *Graiuri românești din Ungaria. Texte dialectale și glosar* de Maria Marin, Iulia Mărgărit, București, Editura Academiei Române, 2005.
- Tratat* = *Tratat de dialectologie românească*. Coord. V. Rusu, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1984.

THE UNITY OF ROMANIAN LANGUAGE
(NEW ARGUMENTS)
(*Abstract*)

The article deals with the issue of Romanian language unity based on several researches performed at Romanian outside Romania. These surveys have provided us new arguments showing that original facts of language obtained from Romanian minority confirm the acknowledged unity of Romanian language.

CUVINTE-CHEIE: *particulă derivativă, derivate cu prefixe duble, inovație, formant.*

KEYWORDS: *derivative particle, double-prefixed derivatives, innovations, formant.*

*Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”
Calea 13 Septembrie nr. 13, București*